

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 514/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], a sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou CIMRÁK s.r.o., Štefánikova 7, Nitra, proti postupu Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 22C/30/2021 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 22C/30/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Okresnému súdu Galanta v konaní sp. zn. 22C/30/2021 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému po **500 eur**, ktoré im **je** Okresný súd Galanta **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Okresný súd Galanta **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **444,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. apríla 2024 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Tiež navrhovali prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie spolu 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou z 9. októbra 2020 domáhajú zaplata 19 149,57 eur s príslušenstvom ako primeranej zľavy z kúpnej ceny nehnuteľnosti z titulu zodpovednosti za vady na novostavbe rodinného domu. Vec bola 8. júna 2021 z Okresného súdu Banská Bystrica (sp. zn. 10Up/1927/2020) postúpená Okresnému súdu Galanta (sp. zn. 22C/30/2021). Termín pojednávania bol nariadený na 25. apríl 2024.

3. Sťažovatelia namietali celkovú dĺžku konania, ktorá trvá od podania žaloby viac ako tri roky a šesť mesiacov bez akejkoľvek činnosti súdu smerujúcej k rýchlemu a spravodlivému rozhodnutiu vo veci. Tiež uviedli, že v konaní došlo k opakovaným odročeniam pojednávania pre účely vyhotovenia znaleckých posudkov. Ďalej tvrdili, že dosiaľ nebolo vo veci vydané meritórne rozhodnutie napriek tomu, že súd má k dispozícii všetky odborné podklady potrebné pre rozhodnutie vo veci. Sťažovatelia uplatnili 26. apríla 2023 sťažnosť pre nečinnosť podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovanú predsedovi súdu. Predseda súdu listom z 25. mája 2023 vyhodnotil sťažnosť za nedôvodnú. Sťažovatelia neboli s vybavením sťažnosti predsedom súdu spokojní, a preto podali žiadosť o prešetrenie vybavenia sťažnosti, ktorú Krajský súd v Trnave listom z 12. júla 2023 vyhodnotil ako neopodstatnenú. Podľa ich názoru vec nie je po skutkovej ani právnej stránke náročná na posúdenie a k celkovej dĺžke konania neprispeli.

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 514/2024 zo 7. novembra 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Okresný súd vo vyjadrení ozrejmil, že odmieta nieť zodpovednosť za dĺžku vypracovania súkromného znaleckého posudku znaleckou organizáciou, ktorá v dôsledku pracovnej vyťaženia dodanie znaleckého posudku opakovane predlžovala. Okresný súd nepovažoval nezabezpečenie vypracovania znaleckého posudku v stanovenej lehote za úmyselné predlžovanie súdneho konania. Uviedol, že podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/262/2021 z 13. decembra 2022 nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi, a to ak je navrhovaný dôkaz bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, dôkaz by nevyvrátil tvrdenú skutočnosť a ak je tento dôkaz nadbytočný. V závere ozrejmil, že uprednostňuje spravodlivé riešenie sporu vzhľadom na individuálne okolnosti prípadu pred jeho rýchlosťou.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu

veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok EŠLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

7. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je zaplatenie pohľadávky, patria do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Ústavný súd uznal, že istú mieru náročnosti možno bádať vo vykonávaní dokazovania z dôvodu posúdenia významných odborných skutočností (porov. III. ÚS 339/2022).

8. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že skutkovo a právne zložitá je aj také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05). K uvedenému ústavný súd ale dodáva, že aj napriek zložitosti veci lehota rozhodovania presahujúca obdobie troch rokov je ústavne neakceptovateľná doba na riešenie akejkoľvek zložitej právnej otázky. V správaní sťažovateľov neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke konania. Ústavný súd pri posúdení sťažovateľov zohľadnil ich aktivitu v podobe podania sťažnosti pre nečinnosť adresovanú predsedovi okresného súdu.

9. Ústavný súd hodnotil celkovú dĺžku konania od podania žaloby (9. októbra 2020) v trvaní viac ako troch rokov. Vec bola postúpená okresnému súdu z upomínacieho súdu 8. júna 2021, ktorý v počiatočnej fáze konania, v rámci ktorej prevažovali úkony súdu v písomnej forme, konal plynulo (od 21. júna 2021 do 23. júla 2021). Okresný súd na žiadosť sporových strán vytvoril priestor na mimosúdne urovnanie záležitosti v trvaní jedného mesiaca bez prerušenia konania. K celkovej dĺžke konania prispelo niekoľko odročení pojednávania.

10. Okresný súd na pojednávaní 17. januára 2021 vypočul žalobcu a dvoch svedkov. Na žiadosť právnej zástupkyne žalovanej bol nimi navrhovaný svedok predvolaný na pojednávanie 18. januára 2022. Na pojednávaní konanom 4. apríla 2022 bola vypočutá sťažovateľka. Navrhovaný svedok sa na pojednávanie nedostavil a zásielku s predvolaním si v odbernej lehote neprevzal. Ďalší termín pojednávania bol odročený pre účely vyjadrenia sa k vypracovanému znaleckému posudku, ktorý bol okresnému súdu doručený 27. mája 2022. Ďalší termín pojednávania bol odročený z dôvodu, že stanovisko znalca bolo žalovanej doručené 9. septembra 2022 (dva dni pred nariadením pojednávania, pozn.). Okresný súd na pojednávaní konanom 7. septembra 2023 vypočul znalca. Podľa vyjadrenia okresného súdu žalovaná v rámci procesnej taktiky (preukázanie vadnosti/bezvadnosti strechy) navrhla doplniť dokazovanie vypracovaním súkromného znaleckého posudku zo strany Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline (ďalej len „pôvodná znalecká organizácia“). Doba potrebná na vypracovanie súkromného znaleckého posudku bola stanovená na päť mesiacov (od 24. marca 2023). Po opakovanom predĺžení termínov vypracovania znaleckého posudku (do decembra 2023, neskôr do júna 2024) pôvodnou znaleckou organizáciou bol súkromný znalecký posudok vypracovaný Slovenskou technickou univerzitou doručený okresnému súdu 9. júla 2024. Na účely výsluchu znalca bol nariadený termín pojednávania na 15. október 2024. Po vypočutí znalca okresný súd 28. novembra 2024 pristúpil k záverečným rečiam a konanie odročil pre účely vyhlásenia rozsudku.

11. Ústavný súd konštatuje že súkromný znalecký posudok nebol vypracovaný v stanovenej lehote a bol okresnému súdu doručený po jednom roku od uplynutia lehoty na jeho vypracovanie.

Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že žalovaná urgovala znaleckú organizáciu 18. decembra 2023 a 8. januára 2024. Postup okresného súdu pri vykonávaní znaleckého dokazovania ústavný súd vyhodnotil ako neefektívny a poznačený aj nečinnosťou (porov. III. ÚS 339/2022). Ústavný súd k uvedenému dopĺňa, že omeškanie spôsobené znalcom je na ťarchu štátu (rozsudok ESLP z 25. 6. 1987 vo veci Capuano proti Taliansku). Štát (v tomto konaní súd) znáša zodpovednosť nielen za vlastnú činnosť, ale aj za činnosť ďalších osôb vstupujúcich do súdneho konania v oficiálnom postavení (napr. znalcov, tlmočníkov a pod.). Zodpovednosť za nesprávnu činnosť znaleckej organizácie a jej vplyv na dĺžku a priebeh súdneho konania znáša súd.

12. Okresnému súdu možno vytknúť nečinnosť, avšak z vyjadrenia súdu možno bádať snahu o čo najskoršie meritórne rozhodnutie. Nie je akceptovateľné, aby sa prejednávaná vec v dôsledku opakovaných odročení súdneho pojednávania stala vecou reštančnou (I. ÚS 24/2022, II. ÚS 178/2024). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (III. ÚS 704/2022, II. ÚS 101/2024). Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022). Ústavný súd na základe už uvedeného konštatuje, že aj napriek tomu, že okresný súd bol v konaní činný, jeho procesné úkony dosiahli intenzitu neefektívnosti, keď nevedli sporadicky k právoplatnému rozhodnutiu. Ústavný súd v tomto prípade prihliadol aj na judikatúru ESLP, podľa ktorej dĺžka konania na jednom stupni by nemala presahovať obdobie troch rokov (rozsudok z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v namietanom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené nečinnosťou okresného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

14. V záujme úplnosti ochrany ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia spolu 5 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023).

16. S prihliadnutím na celkovú dĺžku namietaného konania, charakter namietaného konania, konštatovanú neefektívnu činnosť a nečinnosť okresného súdu, ďalšie konkrétne okolnosti prípadu považuje ústavný súd za primerané priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie po 500 eur

za priedahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde] a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhoveli.

17. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 171,63 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 444,86 eur vrátane 20 % DPH.

18. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu